

Via internet consultatie

Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Betref: Internet consultatie voorstel Wet op defensiegereedheid

Datum: 4 juli 2025

Geachte heer Brekelmans,

De Federatie Instandhouding Monumenten (FIM) maakt graag gebruik van de gelegenheid om te reageren op de voorgenomen Wet op de defensiegereedheid (Wodg), omdat de wet op punten onnodig het behoud van cultureel erfgoed ondermijnt.

In de Wodg wordt voorgesteld om delen van de Erfgoedwet en Omgevingswet buiten werking te stellen ten gunste van de belangen van de Wodg.

In de Wodg wordt in art 23.3a, lid 1., sub d voorgesteld dat bij AMvB “kan worden afgeweken van het bepaalde in Hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet”, in welk hoofdstuk de archeologische monumentenzorg op nationaal niveau is geregeld.

Door buitenwerkingstelling van dit hoofdstuk kunnen, zoals de Minister aangeeft, bijvoorbeeld terreinen met archeologische waarde of hoge archeologische verwachtingswaarde worden gebruikt als oefenterrein om loopgraven aan te leggen voor of door militairen.

Het is in onze ogen niet aanvaardbaar dat het ene algemene belang (defensie en het oefenen om gereed te zijn voor conflictsituaties) zomaar – zonder goede reden – boven het andere reeds bevochten algemene belang (behoud van cultureel erfgoed) wordt geplaatst.

In de aanhef van het Noord-Atlantisch Verdrag (4 april 1949) staat immers dat de aangesloten lidstaten “... vastbesloten (.. zijn...) om de vrijheid, het gemeenschappelijk erfdeel en de beschaving van hun volken, welke zijn gegrondvest op beginselen van democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde, veilig te stellen.”

Wat dus met de ene hand wordt beschermd, wordt met diezelfde hand ondermijnt.

Dat is, met name omdat het gaat om oefensituaties, in onze optiek niet te rechtvaardigen.

Iets vergelijkbaars geldt voor het gebruik van een deel van de Waddenzee, aangewezen als UNESCO-werelderfgoed, als oefenterrein in het kader van de Wodg. Voor verdere onderbouwing verwijzen wij naar de reactie van de Waddenzeevereniging (datum 3 juli, kenmerk EK25006) op deze internetconsultatie.

Wij raden u derhalve dringend aan om:

- in samenspraak met de Minister van OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed enkele gebieden te zoeken waar oefen-loopgraven kunnen worden aangelegd zonder dat er sprake is van aantasting van gronden met archeologische waarden;

- een procesvoorstel te maken voor feitelijke conflict- of oorlogssituaties als niet de kool én de geit gespaard kunnen worden op gebied van cultureel erfgoed. Als er in een acute situatie pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden die ingrijpen in de ruimtelijke kwaliteit omdat er linksom of rechtsom cultureel erfgoed opgeofferd moet worden, dan zou er in de 'cockpit' een plek moeten zijn voor een gezaghebbend functionaris op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed. Het College van Rijksadviseurs (de Rijksbouwmeester en twee Rijksadviseurs voor de Fysieke Leefomgeving) kan hierin een rol spelen. Wij raden u aan om in overleg met de Minister van OCW en de Minister van VRO hiervoor een procesvoorstel te maken.

Dit wetsvoorstel zal met name in het geval van oefensituaties onnodig onherstelbare schade aan archeologisch erfgoed en gebouwde monumenten kunnen veroorzaken. Wij roepen de minister van Defensie op om in dialoog te blijven met het ministerie van OCW en het erfgoedveld om dit te voorkomen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'E' and 'D' followed by a long horizontal stroke.

Eefje van Duin
Voorzitter FIM